

उन्नत गाई/भैसी श्रोतकेन्द्र विकास कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७० (प्रथम संशोधन, २०७१)

प्रस्तावना

देशमा बढ्दो जनसंख्या एवं शहरीकरणले गर्दा दुध तथा दुग्धजन्य पदार्थको माग बढ्दै गै रहेको छ। जसले गर्दा हाल दुधालु गाई/भैसीपालन गर्न चाहने व्यवसायीहरूको संख्यामा समेत वृद्धि हुदै गै रहेको छ। यस अवस्थामा उन्नत नश्लका दुधालु गाई/भैसीहरूको भरपर्दो श्रोतको अभावलाई दृष्टिगत गरि दुध तथा दुग्धजन्य पदार्थको मागलाई सहज आपूर्ति गर्न साभेदारीको अवधारणा अनुरूप कृषक समूह/समिति/सहकारी, रजिष्टर्ड निजी उद्यमी, कम्पनी, स्थानीय निकाय, गैर सरकारी संघ संस्थाहरूसंगको सहकार्यमा उन्नत गाई/भैसी श्रोतकेन्द्र विकास कार्यक्रम प्रभावकारी ढंगले संचालन गर्न देहायको निर्देशिका जारी गरेको छ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

१. यो निर्देशिकाको नाम “उन्नत गाई/भैसी श्रोतकेन्द्र विकास कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७० (प्रथम संशोधन, २०७१)” रहेको छ।
२. यो निर्देशिका नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएपछि प्रारम्भ हुनेछ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा,

१. “निर्देशिका” भन्नाले “गाई/भैसी श्रोतकेन्द्र विकास कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७० (प्रथम संशोधन, २०७१)” सम्झनु पर्दछ।
२. “कार्यक्रम” भन्नाले “गाई/भैसी श्रोतकेन्द्र विकास कार्यक्रम” सम्झनु पर्दछ।
३. “पकेट क्षेत्र” भन्नाले गाई/भैसी पकेट क्षेत्रलाई सम्झनु पर्दछ।
४. “कम्पनी” भन्नाले सरकारी निकायमा पशुपालन व्यवसायको लागि विधिवत रुपमा दर्ता भएको कम्पनी सम्झनु पर्दछ।
५. “निजी उद्यमी” भन्नाले व्यक्तिगत रुपमा व्यवसायिक पशुपालनमा संलग्न कृषक तथा उद्यमी सम्झनु पर्दछ।
६. “पशु विकास कार्यदल” भन्नाले श्रोतकेन्द्र विकासको लागि क्षेत्र छनौट गर्न जिल्लास्तरीय निकायहरूको प्रतिनिधित्व हुनेगरि गठन गरिने कार्यदल सम्झनु पर्दछ।
७. “श्रोतकेन्द्र” भन्नाले गाई/भैसी श्रोतकेन्द्र सम्झनु पर्दछ।
८. “समूह/समिति/सहकारी” भन्नाले श्रोतकेन्द्रमा आवद्ध कृषक समूह/समिति/सहकारी सम्झनु पर्दछ।
९. “अनुदान” भन्नाले यस कार्यक्रम संचालनको लागि स्थापना गरिएको गाई/भैसी श्रोतकेन्द्र विकासका लागि नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान रकम सम्झनु पर्दछ।
१०. “सेवा केन्द्र/उपकेन्द्र” भन्नाले कार्यक्रम संचालित क्षेत्रसंग सम्बन्धित पशु सेवा केन्द्र/उपकेन्द्र सम्झनु पर्दछ।
११. “साभेदार” भन्नाले निजी उद्यमी, कम्पनी, समूह/समिति/सहकारी, स्थानीय निकाय, गैर सरकारी संघ संस्थाहरू भन्ने सम्झनु पर्दछ।
१२. “जिल्ला स्थित पशु विकास कार्यदल” भन्नाले पशु सेवा विभागको कार्यक्रम संचालन निर्देशिका तथा नर्मस पुस्तिका अनुसार सम्बन्धित जिल्लामा गठित पशु विकास कार्यदल सम्झनु पर्दछ।
१३. “असल व्यवस्थापन विधी” भन्नाले गाई भैसीको श्रोत केन्द्रमा न्युन खर्च एवं उच्च प्रविधि अपनाई पशु एवं काम गर्ने मानिसको लागि सहज बातावरण, उचित प्रकारको आरामदायी गोठको व्यवस्था, मेसीनरी औजार, भौतिक

संरचना, पशु आहारा, पशु प्रजनन, पशु स्वास्थ्य, जैविक सुरक्षा, आरोग्य व्यवस्थापन, क्षमता अभिवृद्धि, बजार व्यवस्थापन हुनु हो जसले गर्दा व्यवसायबाट अल्पकालिन र दिर्घकालिन रूपमा उचित फाईदा लिन सकियोस ।

३. उद्देश्यहरु : यस कार्यक्रमको उद्देश्यहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्

१. भौगोलिक क्षेत्र तथा हावापानी सुहाउँदो उन्नत नश्लको गाई/भैंसीपालन बाट उत्पादनशील र प्रजननयोग्य पशुहरुको उपलब्धता बढाउँदै लैजाने ।
२. उन्नत पशुहरुको संख्यामा वृद्धि गरि दुधको उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्न सहयोग पुर्याउने ।
३. स्वच्छ दुध उत्पादनका लागि आवश्यक पर्ने विभिन्न असल व्यवस्थापन विधिहरु अवलम्बन गराउन प्रेरित गर्दै दुध उत्पादन पेशालाई व्यवसायिक पेशामा रुपान्तरण गर्न सकिने वातावरण निर्माण गर्ने ।

४. रणनीतिहरु : दफा ३ बमोजिमको उद्देश्य प्राप्तिका लागि देहायका रणनीतिहरु अपनाईने छन :

१. कृषक समूह, समिति र सहकारी, संघ/संस्था तथा रजिष्टर्ड निजी उद्यमी, कम्पनी, स्थानिय निकाय, गैह्र सरकारी संघ, संस्थाहरु मार्फत साभेदारीमा व्यवसायिक उन्नत गाई, भैंसी, बाच्छाबाच्छी, पाडापाडी पालन गरी गाई/भैंसीको श्रोत केन्द्र स्थापना गरिने छ ।
२. बृहत तथा व्यवसायिक रूपमा श्रोत केन्द्र कार्यक्रम सन्चालन गरि श्रोत केन्द्रको विकास र विस्तार गर्न आसपासका अन्य कृषक समूह/समिति/सहकारी तथा तथा निजी उद्यमी, कम्पनी, स्थानिय निकाय, गैह्र सरकारी संघ, संस्थाहरुलाई पनि यस कार्यक्रमले समेट्दै लैजाने । यसरी श्रोत केन्द्र सन्चालन गर्दा प्रति श्रोत केन्द्र कमिमा १०० गोटा माउँ गाई वा ५० गोटा माउँ भैंसीको संख्या भएको हुनु पर्ने व्यवस्था गरिने छ ।
३. पहिलो ३ वर्षको लागि श्रोत केन्द्र स्थापनार्थ भौतिक संरचना निर्माण, सुधार तथा मेशिनरी औजार उपकरण खरिद जस्ता कार्यमा अनुदान दिन उन्नत गाई/भैंसी श्रोत केन्द्र विकास का लागि अनुदान रकमको व्यवस्था गरिने छ । जिल्ला पशु सेवा कार्यालय लगायतका अन्य विभिन्न सरोकारवालाहरुको संलग्नतामा असल व्यवस्थापन विधि अवलम्बन गराई श्रोत केन्द्र स्थापना भएको बढीमा ५ वर्ष सम्ममा श्रोतकेन्द्रलाई आत्मनिर्भर बनाउन सहयोग गरिने छ ।
४. श्रोत केन्द्र स्थापनार्थ भौतिक संरचना निर्माण, सुधार तथा मेशिनरी औजार उपकरण खरिद जस्ता कार्यमा अनुदान दिन **“उन्नत गाई/भैंसी श्रोतकेन्द्र विकास का लागि नेपाल सरकारबाट अनुदान रकम”** को व्यवस्था गरिने छ ।
५. जिल्ला पशु सेवा कार्यालय लगायतका अन्य विभिन्न सरोकारवालाहरुको संलग्नतामा असल व्यवस्थापन विधि अवलम्बन गराई श्रोत केन्द्र स्थापना भएको बढीमा ५ वर्षसम्ममा श्रोतकेन्द्रलाई आत्मनिर्भर बनाउन सहयोग गरिने छ ।
६. श्रोत केन्द्र सन्चालनको लागि आवश्यक ऋण तथा पशु विमा सेवाको लागि सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय गराई सहजिकरण गरिने छ ।
७. दुधालु गाई भैंसी वंश सुधार कार्यक्रम (DCBGIP) सन्चालन भै रहेको क्षेत्रहरुलाई यस कार्यक्रममा प्राथमिकताको साथ आवद्ध गर्दै लगिनेछ र उत्पादन क्षमताको आधारमा पशुहरुको छनौट गरी वंश सुधार गर्दै लगिनेछ ।
८. उन्नत पशु छनौट सम्बन्धी मापदण्डको लागि यस कार्यक्रमलाई दुधालु गाई/भैंसी वंश सुधार कार्यक्रमसँग आवद्ध गराइने छ । यस अन्तर्गत श्रोत केन्द्रमा भएका पशुहरुको **अनुसूची-८ (क) र (ख)** अनुसार विवरण (Herd Book) तयार गरि अध्यावधिक गरिने छ ।
९. उन्नत गाई/भैंसीको माग तथा आपूर्ति अवस्थाको अध्यावधिक गरि व्यवस्थापन गरिने छ ।
१०. कार्यक्रम कार्यान्वयनको सूनश्चितताको लागि सरोकारवालाको संलग्नतामा अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा संचालन गरिने छ ।

परिच्छेद २

कार्यक्रम सम्बन्धी

५. कार्यक्रमको अवधि :

१. यो कार्यक्रमको अवधि बढिमा ५ वर्षको हुनेछ । सो अवधि पश्चात कार्यक्रम संचालनको लागि श्रोत केन्द्र आत्मनिर्भर हुने परिकल्पना गरिएको छ ।
२. सफलताको आधारमा श्रोतकेन्द्र आसपासका क्षेत्रहरूमा कार्यक्रमको थप विस्तार गरिने छ ।

६. श्रोत केन्द्र छनौटका आधारहरू : दफा ५ को प्रयोजनको लागि श्रोत केन्द्र छनौटको लागि देहाय बमोजिमका आधारहरू तय गरिएको छ :

१. प्रत्येक विकास क्षेत्रमा कम्तिमा एक श्रोत केन्द्र स्थापना हुनु पर्ने ।
२. श्रोत केन्द्रमा कम्तिमा १०० माउ गाई वा ५० माउ भैसी भएको हुनुपर्ने ।
३. दुधालु गाई भैसी बंस सुधार कार्यक्रम सन्चालन भै रहेको क्षेत्रहरूलाई प्राथमिकता दिईने ।
४. श्रोत केन्द्र रहने स्थानमा सडक, संचार, सिंचाई, पिउने पानी र विजुली जस्ता भौतिक पूर्वाधारहरूको सुविधा भएको ।
५. व्यवसायिक रुपमा गाई/भैसीका फार्म संचालन भैरहेका तथा विस्तारको लागि प्रचुर सम्भावना भएका पकेट क्षेत्रहरू ।
६. बाढै महिना हरियो घाँसपात उपलब्ध हुन सक्ने स्थान ।
७. कृषकहरूको कार्यक्रम प्रति चाहना भएको ।

७. कार्यक्रम संचालनका लागि साभेदार छनौट :

१. पशु उत्पादन निर्देशनालयले दफा ६ बमोजिम गाई/भैसीको श्रोत केन्द्र स्थापनाको लागि पाँच वटै विकास क्षेत्र समेट्ने गरी जिल्लाहरूको छनौट गर्नेछ ।
२. जिल्ला पशु सेवा कार्यालयले श्रोत केन्द्र स्थापनाको लागि **अनुसूची-१** बमोजिमको प्रस्ताव आह्वान गर्नेछ ।
३. कार्यक्रममा सहभागि हुन ईच्छुक संस्थाहरूले **अनुसूची-३** अनुसारको संक्षिप्त कार्ययोजना बनाई सम्बन्धित जिल्ला पशु सेवा कार्यालयमा **अनुसूची-२** अनुसारको निवेदन दर्ता गर्नु पर्नेछ ।
४. जिल्ला स्थित पशु विकास कार्यदलले प्राप्त प्रस्ताव तथा कार्यक्रम सन्चालनको लागि प्रारम्भिक सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनको आधारमा **अनुसूची-४** बमोजिम मूल्याङ्कन गरि साभेदारको छनौट गर्नेछ ।
५. जिल्ला पशु सेवा कार्यालय र छनौट भएका साभेदार संस्था बिच **अनुसूची-५** अनुसार सम्झौता गरी कार्यक्रम सन्चालन गरीनेछ ।

८. उन्नत गाई/भैसी श्रोत केन्द्र संचालक समिति :

१. स्थानियस्तरमा कार्यक्रम संचालन, अनुगमन, समन्वय, सुझाव तथा सहयोग र नियन्त्रण गर्न तथा **अनुदान रकम** परिचालन गर्न देहाय अनुसारको ७ सदस्यीय संचालक समिति रहने छ ।

(क) प्रतिनिधी, साभेदार निकाय	अध्यक्ष
(ख) समितिले तोकेको (बढीमा ३ जना)	सदस्य
(ग) प्रतिनिधी, स्थानिय निकाय	सदस्य
(घ) प्रतिनिधी, जिल्ला पशुसेवा कार्यालय	सदस्य
(ङ) प्रमुख, संबन्धित पशु सेवा/उपकेन्द्र	सदस्य सचिव
२. उपदफा १ बमोजिम गठित उन्नत गाई/भैसी श्रोत केन्द्र संचालक समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार:
 - (क) पशुपालन श्रोत केन्द्र सञ्चालन गर्न **अनुसूची-५** बमोजिम सम्झौता गर्ने ।

- (ख) सम्झौता अनुसार श्रोतकेन्द्र स्थापना गरी सेवा संचालन गर्ने गराउने ।
 - (ग) स्थानीय निकायहरु संग समन्वय गरी उन्नत गाई/भैसी श्रोत केन्द्र विकास का लागि आर्थिक सहयोग जुटाउन पहल गर्ने ।
 - (घ) श्रोत केन्द्रमा रहेका गाई/भैसीहरुको बिमाको लागि पहल गर्ने गराउने ।
 - (ङ) जिल्ला पशु सेवा कार्यालय/पशु सेवा केन्द्र/उपकेन्द्र/सम्बन्धित निकायले दिएका सुझावहरु कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।
 - (च) आवश्यकता अनुसार सेवा प्रदान गरिएका सम्पूर्ण अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने ।
 - (छ) आवश्यकता अनुसार सहजकर्ता नियुक्ति गर्ने र निजलाई सेवा वापतको पारिश्रमिक निर्धारण गर्ने ।
 - (ज) वित्तिय तथा कार्य प्रगति नियमित रुपमा जिल्ला पशु सेवा कार्यालयमा पठाउने ।
 - (झ) साभेदार संस्थाबाट सन्चालित यस कार्यक्रम बारे हरेक वर्ष सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने तथा गर्न लगाउने ।
३. निजी उद्यमीको हकमा सञ्चालक समित आवश्यक हुने छैन । सो केन्द्रको अनुगमन जिल्ला पशु सेवा कार्यालय वा केन्द्रीय निकायबाट हुनुपर्नेछ ।

९. केन्द्रीय पशु श्रोत केन्द्र विकास समन्वय समिति:

१. कार्यक्रमको नीतिगत व्यवस्था गर्न देहाय वमोजिमको पदाधिकारी रहेको केन्द्रीय पशु श्रोतकेन्द्र विकास समन्वय समिति रहनेछ :
(क) महानिर्देशक, पशु सेवा विभाग	संयोजक
(ख) कार्यक्रम निर्देशक, पशु उत्पादन निर्देशनालय	सह-संयोजक
(ग) निर्देशक, लाईभस्टक एण्ड फिसेरिज, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद	सदस्य
(घ) कार्यक्रम निर्देशक, पशु स्वास्थ्य निर्देशनालय	सदस्य
(ङ) कार्यक्रम निर्देशक, पशुपंक्षी बजार प्रवर्द्धन निर्देशनालय	सदस्य
(च) कार्यक्रम निर्देशक, पशुसेवा तालिम तथा प्रसार निर्देशनालय	सदस्य
(छ) अधिकृत प्रतिनिधी, कृषि विकास मन्त्रालय	सदस्य
(ज) अधिकृत प्रतिनिधी, अनुगमन तथा मुल्यांकन शाखा, पशु सेवा विभाग	सदस्य
(झ) अधिकृत प्रतिनिधी, राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्ड	सदस्य
(ञ) अधिकृत प्रतिनिधी, दुग्ध विकास संस्थान	सदस्य
(ट) प्रमुख, केन्द्रीय गाई/भैसी प्रवर्द्धन कार्यालय	सदस्य-सचिव
२. उपदफा (१) वमोजिमको समितिको बैठक आवश्यकतानुसार बस्नेछ ।
३. उपदफा (२) वमोजिम समितिको बैठकमा सम्बन्धित विज्ञ र कृषकलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

१०. समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार: समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार देहाय वमोजिम रहनेछ :

१. कार्यक्रमलाई सफल पार्न विभिन्न निकायहरूसंग समन्वय गरी सेवा प्रवाहमा सहजता प्रदान गर्ने ।
२. आवश्यकता अनुसार कार्यक्रमको समिक्षा गरी पृष्ठपोषण दिने ।

परिच्छेद ३

सेवा संचालन सम्बन्धी

११. सेवा संचालन प्रकृया : यस कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने प्रकृया देहाय बमोजिम हुनेछ :

१. जिल्ला पशु सेवा कार्यालयले केन्द्र स्थापनाको लागि **अनुसूची-१** बमोजिमको प्रस्ताव आह्वान गर्नेछ ।
२. कार्यक्रममा सहभागी हुन ईच्छुक संस्थाहरुले **अनुसूची-३** अनुसारको संक्षिप्त कार्ययोजना बनाई सम्बन्धित जिल्ला पशु सेवा कार्यालयमा **अनुसूची-२** अनुसारको निवेदन दर्ता गर्नु पर्नेछ ।
३. जिल्ला पशु सेवा कार्यालयले दर्ता भएका प्रस्तावहरुको स्थलगत निरीक्षण गरी प्रारम्भिक पशुपालन सर्वेक्षण प्रतिवेदन सहित जिल्ला स्थित पशु विकास कार्यदलमा स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने छ ।
४. जिल्ला स्थित पशु विकास कार्यदलले प्राप्त प्रस्ताव तथा कार्यक्रम सन्चालनको लागि प्रारम्भिक पशुपालन सर्वेक्षण प्रतिवेदनको आधारमा **अनुसूची-४** बमोजिम मूल्याङ्कन गरि साभेदारको छनौट गर्नेछ ।
५. जिल्ला पशु सेवा कार्यालय र छनौट भएका साभेदार संस्था बिच **अनुसूची-५** अनुसार सम्झौता गरी कार्यक्रम सन्चालन गरीनेछ ।
६. बृहत तथा व्यवसायिक रुपमा श्रोत केन्द्र कार्यक्रम सन्चालन, विकास र विस्तार गर्न आसपासका अन्य कृषक समुह/समिति/सहकारी/नीजि उद्यमी/कम्पनीहरुलाई पनि यस कार्यक्रमले समेट्दै लैजाने ।
७. साभेदारले हरेक वर्ष आफ्नो श्रोत केन्द्रमा रहेका समस्याहरुको पहिचान गरी प्राथमिकताको आधारमा आवश्यक पर्ने कार्यक्रम तथा बजेटहरु तर्जुमा गरी जिल्ला पशु सेवा कार्यालयमा प्रस्ताव स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने ।
८. जिल्ला पशु सेवा कार्यालयले साभेदारबाट पेश भएको प्रस्तावित कार्यक्रम तथा बजेट जिल्ला पशु विकास कार्यदलको बैठकबाट अन्तिम रुप दिई विनियोजित अनुदान रकमको आधारमा कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने ।
९. स्वीकृत कार्यक्रम सन्चालनको लागि प्राप्त अनुदान रकमको २५ प्रतिशत साभेदारले कोषमा दाखिला गरे पश्चात जिल्ला पशु सेवा कार्यालयले ७५ प्रतिशत बराबरको रकम अनुदान स्वरुप कोषमा जम्मा गरी दिनेछ । जस अनुसार प्रति श्रोत केन्द्र पहिलो वर्ष बढिमा रु. ६ लाख, दोश्रो वर्ष बढिमा रु. १५ लाख र तेश्रो वर्ष बढिमा रु. ४ लाखका दरले एकमुष्ट कोषमा जम्मा गरि दिनेछ ।
१०. साभेदारले श्रोत केन्द्रको वित्तिय तथा भौतिक प्रगति हरेक महिना पशु सेवा केन्द्र/उपकेन्द्र माफत जिल्ला पशु सेवा कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ ।
११. श्रोत केन्द्रमा भएका राम्रो गुणस्तर तथा उत्पादन क्षमता भएका स्वस्थ पशुहरु छनौट र ट्यागिङ्ग गरी अभिलेख राखेछ ।
१२. श्रोत केन्द्रका भएका गाई भैसीहरुको प्राविधिक सूचक **अनुसूचि-११** बमोजिम हुनुपर्नेछ ।
१३. श्रोतकेन्द्रका कृषकहरुलाई गाई भैसी पालन सम्बन्धि क्षमता अभिवृद्धीको लागि तालिम कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
१४. श्रोत केन्द्रमा पशुको गोठ निर्माण गर्दा **अनुसूची-१०** अनुसार र हावापानी सुहाउदो, बैज्ञानिक, सफा र हावादार हुनु पर्नेछ ।
१५. जिल्ला पशु सेवा कार्यालयले श्रोत केन्द्रमा भएका पशुहरुमा असल व्यवस्थापन विधी अनुरूप पशु स्वास्थ्य सेवा जस्तै: टिट डिपिङ्ग, परजीवी नियन्त्रण, खोप आदि प्रदान गर्नुपर्नेछ । र सो को सम्पूर्ण विवरण दुरुस्त राख्नु पर्नेछ ।
१६. श्रोत केन्द्रमा मौसम र आवश्यकता अनुसार हिउँदे, बर्षे, बहुवर्षेघाँस तथा ढाले घाँस लगाएको हुनु पर्ने छ ।

१२. **उन्नत गाई/भैंसी श्रोतकेन्द्र विकास का लागि अनुदान संचालन:** उन्नत गाई/भैंसी श्रोत केन्द्रहरूको दिगो संचालनको लागि प्रत्येक केन्द्रमा “उन्नत गाई/भैंसी श्रोतकेन्द्र विकास का लागि नेपाल सरकारबाट अनुदान रकम” को व्यवस्था गरिने छ । सो मा देहाय बमोजिमको रकम जम्मा हुनेछ :

१. वार्षिक बजेट र स्वीकृत कार्यक्रमको आधारमा नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान रकम
२. वैदेशिक दातृ निकायहरूबाट प्राप्त हुने रकम प्राप्त गर्दा अर्थ मन्त्रालयको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।
३. विदेशी, सरकारी तथा गैर सरकारी दातृ निकायहरूबाट प्राप्त हुने रकम
४. दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था, वन उपभोक्ता समुह, स्थानीय निकाय, सरोकारवाला तथा अन्य संघ/संस्थाहरूबाट प्राप्त गर्ने रकम
५. सम्बन्धित पशुपालन श्रोत केन्द्रका समुह, समिति, सहकारी, ब्रीडर एशोसिएशनका सदस्यहरू/उपभोक्ता कृषक समूह/समिति बाट संकलन हुने रकम
६. अन्य निकायहरूबाट प्राप्त हुने रकम
७. अनुदान रकमबाट आम्दानी भएको व्याज रकम
८. अन्य सम्भावित आम्दानीका श्रोतहरू

१३. **अनुदान सञ्चालन :** दफा १२ बमोजिम को श्रोतकेन्द्र विकास का लागि नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान सञ्चालन विधि देहाय अनुसार हुनेछ :

१. दफा १२ बमोजिम जम्मा हुन आएको रकम परिचालनको लागि दफा ८ बमोजिम गठित संचालक समितिका अध्यक्ष र सदस्य सचिवको संयुक्त हस्ताक्षरबाट सञ्चालन हुने गरी नजिकको बैंकमा खाता खोल्नु पर्नेछ ।
२. अनुदान रकम सम्बन्धित साभेदार निकायले जिल्ला स्थित पशु सेवा कार्यदलबाट स्वीकृति भएको कार्यक्रम बमोजिम खर्च गरिनेछ ।
३. अनुदानको मासिक अवस्थाको विवरण सम्बन्धित पशु सेवा कार्यालयमा महिना बितेको ७ दिन भित्र पेस गर्नु पर्ने

१४. **अनुदान रकमको लेखा परिक्षण:** केन्द्रहरूमा सञ्चालन भएको अनुदान रकमको लेखा परिक्षण प्रचलित कानून बमोजिम गराउनु पर्नेछ र सो को प्रतिवेदन सम्बन्धित जिल्ला पशुसेवा कार्यालयमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

१५. **अनुगमन तथा पृष्ठपोषण :** कार्यक्रमको सञ्चालन एवं प्रभावकारीताको लागि कृषि विकास मन्त्रालय, पशु सेवा विभाग लगायत विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूले सेवा सञ्चालनको अनुगमन गरी **अनुसूची-६** बमोजिम सो को पृष्ठपोषण पशु उत्पादन निर्देशनालयमा दिने छ ।

१६. **कार्यक्रममा संलग्न निकायहरूको भूमिका :** कार्यक्रम सञ्चालनको क्रममा संलग्न विभिन्न निकायहरूको भूमिका तथा दायित्व **अनुसूचि-९** मा उल्लेख गरिए बमोजिम हुनेछ र त्यस्तो दायित्व पूरा गर्नु सम्बन्धित सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

परिच्छेद ४ विविध

१७. **अनुगमन, निरीक्षण तथा मूल्यांकन:** कृषि विकास मन्त्रालय, पशु सेवा विभाग, पशु उत्पादन निर्देशनालय, क्षेत्रीय पशु सेवा निर्देशनालयहरू र सम्बन्धित जिल्ला पशु सेवा कार्यालयहरूबाट नियमित तथा आवश्यकता अनुसार अनुगमन गरिने छ । कार्यक्रमको सञ्चालन एवं प्रभावकारीताको लागि पृष्ठ पोषण सहित **अनुसूची-६** बमोजिम प्रतिवेदन पशु उत्पादन निर्देशनालयमा पेश गर्नु पर्ने छ ।

१८. कार्यवाहीको व्यवस्था : उन्नत गाई/भैसी श्रोतकेन्द्र विकास कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७० (प्रथम संशोधन, २०७१) अन्तर्गत अनुदान प्राप्त गर्ने सहकारी, संस्था, कम्पनी आदिले कार्ययोजना र सम्झौता बमोजिम कार्यक्रम सञ्चालन नगरी दुरुपयोग गरेको पाइएमा नेपाल सरकारको प्रचलित ऐन, नियम र कानून बमोजिम कार्यवाही गरी प्रदान गरिएको अनुदान रकम सरकारी रकम बाँकी सरह असुल उपर गरिनेछ ।
१९. प्रचलित कानून लागु हुने : कार्यक्रम कार्यान्वयनका सम्बन्धमा यस निर्देशिकामा उल्लेख भएकोमा सोही बमोजिम र उल्लेख नभएको हकमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
२०. यस निर्देशिकामा उल्लेख भएको अनुदान सम्बन्धि व्यवस्था नेपाल सरकारबाट तोकिएको आ.व. मा भएको वजेटको उपलब्धता अनुसार हुनेछ । सबै कार्यक्रमहरू विनियोजित वजेट र स्विकृत कार्यक्रमको परीधि भित्र रही संचालन गर्नुपर्ने छ ।
२१. कार्यविधि संशोधन परिमार्जन तथा खारेजी : केन्द्रिय समन्वय सामितिबाट सिफारिश भई आए बमोजिम पशु उत्पादन निर्देशनालय मार्फत पशु सेवा विभागको सिफारिसमा यस निर्देशिकामा परिमार्जन, संशोधन तथा खारेजी गर्ने अधिकार निर्देशिका स्विकृत गर्ने निकायमा निहित रहनेछ ।
२२. वहुवर्षे कार्यक्रमको सम्बन्धमा: २ वा सो भन्दा बढी आ.व. मा संचालन हुने कार्यक्रमहरूको हकमा अर्को वर्षका लागि आर्थिक दायित्व नसार्ने विनियोजित वजेटको परीधि भित्र रहि कार्यक्रमहरू संचालन गरीने छ । यस्ता कार्यक्रमको संदर्भमा आगामी आर्थिक वर्षमा नेपाल सरकारको प्राथमिकता, विनियोजित वजेट, वजेटको उपलब्धता अनुसार आवश्यकता बमोजिम पुनः सम्झौता गरी कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने छ ।

अनूसूची १

(दफा-७.२ र ११.१ संग सम्बन्धित)

सूचना

यस कार्यालयको आ.व.२०...../..... को वार्षिक स्विकृत कार्यक्रम अनुसार उन्नत नश्लका दुधालु गाई/भैसीहरूको भरपदो श्रोतको अभावलाई दृष्टिगत गरि दुध तथा दुग्धजन्य पदार्थको मागलाई सहज आपूर्ति गर्न साभेदारीको अवधारणा अनुरूप निजी उद्यमी, कम्पनी, समूह/समिति/सहकारी, स्थानीय निकाय, गैर सरकारी संघ संस्थाहरूसंगको सहकार्यमा उन्नत गाई/भैसी श्रोतकेन्द्र विकास कार्यक्रम प्रभावकारी ढंगले संचालन गर्न साभेदारीको अवधारणा अनुरूप निजी उद्यमी, कम्पनी, समूह/समिति/सहकारी, स्थानीय निकाय, गैर सरकारी संघ संस्थाहरूसंगको सहकार्यमा उन्नत गाई/भैसी श्रोतकेन्द्र विकास कार्यक्रम प्रभावकारी ढंगले संचालन गर्नको लागि जिल्लामा वसोवास गरेका निजी उद्यमी, कम्पनी, समूह/समिति/सहकारी, स्थानीय निकाय, गैर सरकारी संघ संस्थाहरुबाट प्रस्ताव आव्हानको लागि यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ । ईच्छुक निजी उद्यमी, कम्पनी, समूह/समिति/सहकारी, स्थानीय निकाय, गैर सरकारी संघ संस्थाहरुले यो सूचना प्रथम पटक प्रकाशन भएको मितिले १५ दिन भित्र तोकिएको ढाँचा अनुसारको आवेदन फारम र परियोजना प्रस्ताव यस कार्यालयमा पेश गर्नु होला । यस कार्यालयबाट सन्चालन भएका अन्य कार्यक्रमहरुबाट गत ३ वर्ष भित्र रु. २ लाख सम्मको सहयोग लिई कार्यक्रम गरेका संस्थाहरु छनौटको प्रक्रियामा समावेस हुने छैनन् । विस्तृत जानकारीका लागि सम्बन्धित जिल्ला पशु सेवा कार्यालयमा सम्पर्क राख्नु हुन अनुरोध छ ।

आवेदन साथ तपसिल अनुसारका कागजातहरु संलग्न गर्न समेत यसै सूचनाद्वारा सूचित गरिन्छ ।

१. अनूसूची-२ अनुसारको आवेदन फारम
२. अनूसूची-३ अनुसारको संक्षिप्त कार्ययोजना
३. नेपाली नागरिकताको प्रमाणित प्रतिलिपी
४. संस्थासंग आवद्ध सदस्यहरुले प्राप्त गरेको अन्य प्रमाण पत्रहरु (तालिम, शैक्षिक योग्यता, आदि) का प्रमाणित प्रतिलिपीहरु
५. निजी उद्यमी/कम्पनी/समूह/समिति/सहकारी/स्थानीय निकाय/गैर सरकारी संघ/संस्था सम्बन्धित निकायमा दर्ता भएको प्रमाणको प्रतिलिपि
६. कार्यक्रमको लागि छनौट भएमा निजी उद्यमी/कम्पनी/समूह/समिति/सहकारी/स्थानीय निकाय/गैर सरकारी संघ/संस्थाका सदस्यहरुबाट कार्यान्वयन गर्ने प्रतिवद्धताको निर्णयको प्रतिलिपि

अनूसूची २

(दफा-७.३ र ११.२ संग सम्बन्धित)

उन्नत गाई/भैसी श्रोत केन्द्र सन्चालनको लागि दिईने आवेदन-पत्रको फारम

श्रीमान प्रमुख ज्यू,
जिल्ला पशु सेवा कार्यालय,
.....

विषय : उन्नत गाई/भैसी श्रोत केन्द्र सन्चालनको लागि छनौट हुन पाउँ भन्ने बारे ।

महोदय,

त्यस कार्यालयको मिति को पत्रिकामा प्रकाशित सूचना अनुसार निजी उद्यमी/कम्पनी/समूह/समिति/सहकारी/स्थानीय निकाय/गैर निजी उद्यमी/कम्पनी/समूह/समिति/सहकारी/स्थानीय निकाय/गैर सरकारी संघ/संस्थाकाको तर्फबाट सम्भाव्यताको आधारमा कम्तिमा १०० गोटा उन्नत नश्लका दुधालु गाई/५० गोटा उन्नत नश्लका दुधालु भैसीहरुको श्रोत केन्द्र स्थापना गरी कार्यक्रम सन्चालन गर्न र यस केन्द्रमा उत्पादित बाच्छा बाच्छी/पाडापाडीहरु हुर्काई कार्यक्रम सन्चालन भएको दोश्रो वर्ष देखि नै अन्य व्यवसायीक गाई/भैसी पालक कृषकहरुलाई प्रति वर्ष कम्तिमा १०० गोटा दुधालु गाई/५० गोटा दुधालु भैसीहरु उपलब्ध गराई गाई/भैसी व्यवसायको क्षेत्रमा टेवा पुऱ्याउने तिब्र ईच्छा भएकोले तपसिल अनुसारका कागजात राखी यो निवेदन पेश गरेका छौ । उक्त कार्यक्रम प्राप्त भएमा यस सम्बन्धी सम्झौता तथा मापदण्डमा उल्लेख भए अनुसार कार्यक्रम सन्चालन गर्नेछौ र यस कार्यक्रमको लागि गरिएको सम्झौता तथा मापदण्ड विपरित गरेको पाइएमा विद्यमान कानून बमोजिम कार्यवाहीको भागेदारी हुन मञ्जुर रहेको व्यहोरा समेत अनुरोध गर्दछौ ।

पुनश्च: आवेदन साथ तपसिल अनुसारका कागजातहरु यसै निवेदन साथ संलग्न राखेको व्यहोरा समेत अनुरोध गर्दछु ।

तपसिल

१. अनूसूची-३ अनुसारको संक्षिप्त कार्ययोजना
२. नेपाली नागरिकताको प्रमाणित प्रतिलिपी
३. निजी उद्यमी/कम्पनी/समूह/समिति/सहकारी/स्थानीय निकाय/गैर सरकारी संघ/संस्था सम्बन्धित निकायमा दर्ता भएको प्रमाणको प्रतिलिपि
४. संस्थासंग आवद्ध सदस्यहरुले प्राप्त गरेको अन्य प्रमाण पत्रहरु (तालिम, शैक्षिक योग्यता, आदि) का प्रमाणित प्रतिलिपीहरु
५. संस्थाको तर्फबाट कार्यक्रम सन्चालन सन्चालन सम्बन्धी भएको निर्णयको प्रतिलिपि
६. निजी उद्यमी/कम्पनी/समूह/समिति/सहकारी/स्थानीय निकाय/गैर सरकारी संघ/संस्थाका सदस्यहरुबाट कार्यान्वयन गर्ने प्रतिवद्धताको निर्णयको प्रतिलिपि

निवेदन दिने संस्थाको तर्फबाट दिने

संस्थाको प्रमुखको नाम :

संस्था प्रमुखको दस्तखत :

संस्था प्रमुखको पद :

संस्थाको ठेगाना :

मिति :

संस्थाको छाप :

अनूसुची ३

(दफा-७.३ र ११.२ संग सम्बन्धित)

उन्नत गाई/भैसी श्रोत केन्द्र कार्यक्रम सन्चालनको लागि संक्षिप्त कार्ययोजना

संस्थाको नाम :

संस्थाको सम्पर्क टेलिफोन नम्बर:

संस्थाको ठेगाना: जिल्ला :

गा.वि.स. :

वडा नं. :

गाउँ/टोलको नाम :

श्रोत केन्द्र र कार्यालय राख्ने स्थान:-

सम्बन्धित पकेट क्षेत्रमा भएको गाई/भैसीको तथ्याङ्क:

सि.नं.	कृषकको नाम थर	ठेगाना	भैसी संख्या			गाई संख्या			कैफियत
			स्थानिय	उन्नत	जम्मा भैसी संख्या	स्थानिय	उन्नत	जम्मा गाई संख्या	

संस्थादर्ता को प्रमाण-पत्र नं. र संस्था दर्ता गर्ने कार्यालयको नाम ठेगाना :

संस्थाले हाल सम्म गरेका उल्लेखनिय कामहरु :

.....

.....

उन्नत गाई/भैसी श्रोतकेन्द्र विकास कोषको खाता संचालन गरिने बैंकको नाम र खातावालाहरुको नाम:-

कार्य योजनाको प्रस्तावना :

.....

.....

फार्मको उद्देश्यहरु:

(क)

(ख)

फार्म लक्ष्य:

(क)

(ख)

रकमको आवश्यकता:

..... वटा उन्नत जातको गाई/भैसीको लागि पहिलो वर्ष खर्च हुने शुरुको रकम			
पूँजिगत खर्च रु.	चालु खर्च रु.	जम्मा खर्च रु.	कैफियत

फार्म सम्बन्धी विश्लेषणका परिकल्पनाहरू (Assumptions)

क) प्राविधिक उत्पादन परिकल्पनाहरू

१. गाई/भैसीको जात :
२. उन्नत गाई/भैसीको शारीरिक तौल -केजी
३. प्रति गाई/भैसी सरदर दैनिक दुध उत्पादन - लिटर
४. मृत्यु दर:-
 - क) बाच्छी/बाच्छी/पाडापाडी - प्रतिशत
 - ख) माउं - २ प्रतिशत
५. आहार (शारीरिक तौलको २.५ प्रतिशत सुखा पदार्थको हिसाव अनुसार)
 - क) दाना खर्च प्रति व्याउने गाई/ भैसीको लागि प्रति दिन :- केजी
 - ख) दाना खर्च प्रति दुहुना गाई/ भैसीको लागि प्रति दिन :- केजी
 - ग) दाना खर्च प्रति कोरली बाच्छी तथा बहर/कोरली पाडी तथा पाडाको लागि प्रति दिन :- केजी
 - घ) पराल खर्च प्रति व्याउने गाई/ भैसीको लागि प्रति दिन :- केजी
 - ङ) पराल खर्च प्रति दुहुना गाई/ भैसीको लागि प्रति दिन :- केजी
 - च) पराल खर्च प्रति कोरली बाच्छी तथा बहर/कोरली पाडी तथा पाडाको लागि प्रति दिन :- केजी
 - छ) हरियो घाँस खर्च प्रति व्याउने गाई/ भैसीको लागि प्रति दिन :- केजी
 - ज) हरियो घाँस खर्च प्रति दुहुना गाई/ भैसीको लागि प्रति दिन :- केजी
 - झ) हरियो घाँस खर्च प्रति कोरली बाच्छी तथा बहर/कोरली पाडी तथा पाडाको लागि प्रति दिन :- केजी
 - ञ) मिनरल मिक्चर खर्च प्रति व्याउने गाई/ भैसीको लागि प्रति दिन :- केजी
 - ज) मिनरल मिक्चर खर्च प्रति दुहुना गाई/ भैसीको लागि प्रति दिन :- केजी
 - झ) मिनरल मिक्चर खर्च प्रति कोरली बाच्छी तथा बहर/कोरली पाडी तथा पाडाको लागि प्रति दिन :- केजी
६. घाँस खेति गर्न प्रति पशुको लागि आवश्यक जमिन : कठ्ठा/रोपनि
७. गोबर मल उत्पादन : टन
८. प्रति पशुको लागि आवश्यक गोठको क्षेत्रफल : वर्ग फिट

ख) वित्तीय परिकल्पनाहरू

१. जग्गा भाडामा लिदा प्रति रोपनि प्रति वर्ष: रु/-
२. प्रति वर्ग फिटगोठ निर्माण खर्च - रु./-
३. प्रति उन्नत गाई/भैसी खरीद मूल्य दर - रु./-
५. आहाराको मूल्य :- क) दाना - रु./- प्रति केजी ख) पराल - रु./- प्रति केजी
ग) घाँस - रु./- प्रति केजी
६. गोबर मल बिक्रि दर प्रति केजी - रु./-
७. कृत्रिम गर्भाधान खर्च प्रति पशु - रु./-
८. पहिलो वर्ष लगानी भएको पूँजीगत र चालु खर्चको ऋणको व्याजदर : प्रतिशत प्रतिवर्ष
९. दोश्रो वर्षदेखि हुने चालु खर्च फार्मको उत्पादनको बिक्रीबाट गरिने ।
१०. उन्नत गाई/भैसी श्रोत केन्द्रको लागि निर्मित गोठ, स्टोर मलखातको आयु वर्ष र मेसिनरी उपकरण, पानि वितरण प्रणाली तथा फार्मको विविध उपकरणहरूको वर्षको आयु हुने हुँदा सोही अनुसार यस परियोजनामा मूल्यह्रास (Depreciation Cost) समावेश गरिनेछ ।
१४. औषधि, खनीज तथा भ्याक्सिनको लागि प्रति पशु रु./- खर्च हुने ।

१५. १ जना कामदारबाट गोटा पशुको हेरचाह गर्न सकिने प्रति कामदार प्रति महिना रु. /-
१६. उन्नत गाई/भैसी दुहुना भए पछि बिक्री गरिने मुल्य प्रति दुहुना भैसी रु. /-
१७. फार्ममा संरक्षण गरिने जम्मा उन्नत गाई/भैसीको संख्या : गोटा

क) शुरुको पूँजीगत लगानी :

क्र.सं	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रु	रकम रु
१	उन्नत जातका ठुला गाई/भैसी खरिद	संख्या			
२ गोटा ठुला उन्नत गाई/भैसीको लागि गोठ निर्माण खर्च	वर्गफिट			
३	गाई/भैसी व्याउने गोठ निर्माण (२ गोटा गाई/भैसीको लागि)	वर्गफिट			
४ गोटा दुध खाने साना बाच्छाबाच्छी/पाडापाडीको लागि गोठ निर्माण	वर्गफिट			
५ गोटा साना कोरलो बाच्छाबाच्छी/पाडापाडीको लागि गोठ निर्माण	वर्गफिट			
 गोटा ठुला कोरली बाच्छी/पाडी/साँढे/राँगाको लागि गोठ निर्माण	वर्गफिट			
६	विरामी पशु घर (२ पशुको लागि)	वर्गफिट			
७	ट्रेविज निर्माण	संख्या			
८	मलखात निर्माण	संख्या			
९	दाना तथा उपकरण स्टोर	वर्गफिट			
१०	अफिस, डिस्पेन्सरी, आदि पूर्वाधार निर्माण	वर्गफिट			
११	विद्युतिय च्यापकटर	सेट			
१६	ट्याक्टर तथा एसेसरिज सहित खरिद (८० हर्ज पावर)	सेट			
१२	पशुले पिउने पानिको वितरण प्रणाली (बोरिङ्ग, पाईप, धारा, पानि ट्याङ्की, पानी ताल्ने मोटर, ईनार, आदि)	संख्या			
१३	विविध उपकरणको खर्च	प्रति गाई			
	जम्मा पुँजिगत खर्च				

ख) स्थिर खर्च (प्रति वर्ष) :-

क्र.सं	विवरण	पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	जम्मा
१.	गाई/भैसी खरिद बाहेक अन्य पुँजिगत खर्चको ह्यास कट्टि						
२	ऋणको व्याज						
३	जग्गाको भाडा						
४	अन्य						

ग) चालु खर्च (प्रति वर्ष) :-

क्र.सं	विवरण	दर	पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष
१	दाना खर्च	रु..../- प्रति केजी					
२	घाँस उत्पादन खर्च	रु. .../-प्रति केजी					
३	पराल खर्च	रु..../- प्रति केजी					
४	ड्रेन्चिङ्ग, भ्याक्सीनेसन, औषधि उपचार, आदि खर्च	प्रति पशु/वर्ष रु./-					
५	श्रमिक खर्च	रु./- प्रति महिना					
६	विविध खर्च	प्रति वर्ष/-					
	कुल चालु रकम खर्च						

परियोजनाको अपेक्षित वार्षिक आम्दानी :

क. गोटा दुहुना गाई/भैसी बिक्रिबाट रु...../-

ख. गोटा साँढे/राँगाहरु बिक्रिबाट रु./-

ख. टन गोबर मल बिक्रिबाट रु./-

ग. अन्य बिक्रिबाट रु./-

परियोजना अवधिको अपेक्षित कुल आम्दानी (५ वर्षको)

क. गोटा दुहुना भैसी बिक्रिबाट रु...../-

ख. टन गोबर मल बिक्रिबाट रु./-

ग. अन्य बिक्रिबाट रु./-

आय व्यय खर्च विवरण

क्र. सं.	आय व्यय खर्च विवरण	पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	जम्मा
१	कुल आय रु						
२	कुल खर्च रु						
३	खुद नाफा रु						

फार्मको उपलब्धीहरु :

निजी उद्यमी/कम्पनी/समूह/समिति/सहकारी/स्थानीय निकाय/गैर सरकारी संघ/संस्थाको तर्फ बाट सहि गर्नेको

नाम :

संस्थाको छाप:

पद :

दस्तखत :

मिति :

अनुसूची ४

(दफा-७.४ र ११.१ संग सम्बन्धित)

कार्यक्रम संचालनका लागि संस्थाको छनौट गर्दा अपनाईने मूल्यांकनका आधारहरू

क्र.सं.	द.नं.	आवेदक संस्थाको नाम	ठेगाना	कार्य योजना (२५)	व्यवसायको सम्भाव्यता/ उपयुक्तता (२५)	अनुभव/ तालिम (१०)	गाई/भैसीका बंस सुधार गरी श्रोत केन्द्रको रुपमा व्यवस्थापन गरीरहेको पशु संख्या (१५)	घाँस विकास गरेको वा विकास गरिने जग्गाको क्षेत्रफल (२५)	कुल प्राप्तांक (१००)	कैफियत

छनौट समिति (जिल्ला स्थित पशु विकास कार्यदल)का पदाधिकारीहरूको :

नाम थर :

पद :

कार्यालय/ठेगाना

दस्तखत

- १.
- २.
- ३.
- ४.
- ५.
- ६.
- ७.
- ८.
- ९.

अनुसूची ५

(दफा ७.५, द.२ (क) र ११.५ सँग सम्बन्धित)

सम्झौता पत्रको नमुना

केन्द्रीय गाई/भैसी प्रवर्द्धन कार्यालय हरिहरभवनको प्राविधिक नेतृत्वमा र जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, द्वारा संचालन गरिने **उन्नत गाई/भैसी श्रोतकेन्द्र विकास कार्यक्रम** को उद्देश्य अनुरूपको उपलब्धी हासिल गर्न जि.प.से.का,.....(यस पछि पहिलो पक्ष भनिने) रउद्यमी/ समुह/ समिति/सहकारी/कम्पनी/निजी उद्यमी (यस पछि दोस्रो पक्ष भनिने) बिच तपसिलमा उल्लेखित शर्तहरूको अधिनमा रही उन्नत गाई/भैसी श्रोत केन्द्र स्थापना तथा संचालन गर्न द्विपक्षीय सम्झौता सम्पन्न भयो ।

१. श्रोतकेन्द्रमा आवद्ध समुहका कृषक सदस्यहरूले अनिवार्यरूपमा समुह/समितिको सदस्य भई लक्षित कार्यक्रम अनुसार कम्तीमा पनि १० सदस्य भएको एउटा हवमा प्रति सदस्य कम्तीमा पनि १० गोटा गाई/ ५ गोटा भैसी पालन गर्नुपर्ने छ ।
२. दोश्रो पक्षले निरन्तर रूपमा कम्तीमा १०० गोटा माउ गाई वा ५० गोटा माउ भैसी पालन गरेको हुनु पर्नेछ र सो को अनिवार्य विमा गर्नु पर्ने छ ।
३. दुवै पक्षको सहमतिमा स्थानीय वा नजिकका जिल्लाहरूको माग बमोजिम वा प्राविधिक आधारमा सिफारिस भएका नश्लका पशुको श्रोत केन्द्र स्थापना गर्नुपर्ने छ ।
४. दोश्रो पक्षले हरेक वर्ष आफ्नो श्रोत केन्द्रमा रहेका समस्याहरूको पहिचान गरी प्राथमिकताको आधारमा आवश्यक पर्ने कार्यक्रम तथा बजेटहरू तर्जुमा गरी जिल्ला पशु सेवा कार्यालयमा प्रस्ताव स्वीकृतिको लागि पेश गर्नु पर्नेछ ।
५. दोश्रो पक्षबाट प्रस्तावित कार्यक्रम जिल्ला स्थित पशु विकास कार्यदलबाट स्वीकृत भै सके पछि कार्यक्रमको लागि आवश्यक बजेट मध्ये कम्तीमा २५ प्रतिशत बराबरको रकम दोश्रो पक्षले उन्नत गाई/भैसी श्रोतकेन्द्र विकास का लागि अनुदान रकम" मा जम्मा गरे पश्चात प्रथम पक्षले सम्झौता अनुसार ७५ प्रतिशत बराबरको रकम अनुदान स्वरूप बढिमा पहिलो वर्ष रु. ६ लाख, दोश्रो वर्ष बढिमा रु. १५ लाख र तेश्रो वर्ष बढिमा रु. ४ लाखका दरले काम सम्पन्न भएको आधारमा २ देखि ३ किस्तामा रकम जम्मा गरिदिनेछ । दोश्रो पक्षले अनुदान रकम भौतिक पूर्वाधार निर्माण एवं खर्च भएर नजाने टिकाउ हुने माल सामग्रीहरूको लागि मात्र खर्च गर्नु पर्नेछ ।
६. दोश्रो पक्षले श्रोत केन्द्र विस्तार तथा सुदृढीकरण गर्न ऋणको आवश्यकता महसुस गरेमा प्रथम पक्षले सो सम्बन्धी सहजीकरणको लागि वित्तिय संस्थासँग समन्वय गराउने छ ।
७. जिल्ला स्थित पशु विकास कार्यदलले निर्धारण गरेको दररेटमा दोश्रो पक्षले श्रोत केन्द्रबाट उत्पादित वाच्छा वाच्छी तथा पाडापाडी र गाई भैसीको बिक्री वितरण गर्नु पर्ने छ । दोश्रो पक्षले पशुहरु खरिद तथा बिक्री गर्दा अनिवार्य रूपमा पहिलो पक्षलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।
८. प्रथम पक्षले दोश्रो पक्षलाई असल व्यवस्थापन विधि बमोजिम कार्यक्रम संचालनको लागि सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गरी बढिमा ५ वर्ष सम्म सहयोग उपलब्ध गराई कार्यान्वयन गराउनु पर्ने छ ।
९. दोश्रो पक्षले स्वीकृत वार्षिक कार्ययोजना अनुरूप कार्यान्वयनको लागि मात्र खर्च गर्नु पर्ने छ र सो को अद्यावधिक प्रगति तयार गरी हरेक महिना प्रथम पक्षलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
१०. दोश्रो पक्षले पशु पालन व्यवस्थापनको लागि गरिने सम्पूर्ण कार्यहरूको अभिलेख विवरण राखी अद्यावधिक गरिरहनु पर्ने छ ।
११. पहिलो पक्षले संचालित कार्यक्रमको प्रगति सन्तोषजनक नपाएमा तोकिएको अवधिसम्म कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन बाध्य हुने छैन ।
१२. पहिलो पक्षको कार्यक्रम अवधि समाप्त भए पछि पनि दोस्रो पक्षले कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिनुपर्ने छ ।
१३. दोश्रो पक्षले यस कार्यक्रमको लागि गरिएको सम्झौता तथा मापदण्ड विपरित गरेको पाइएमा विद्यमान कानून बमोजिम कार्यवाहीको भागेदारी हुनु पर्ने छ ।
१४. अनुदान प्राप्त रकम तथा साधनका सम्बन्धमा दोश्रो पक्षले स्पष्ट रूपमा अनुदान रकम र अनुदान दिने संस्थाको नाम समेत उल्लेख गरि जानकारीमुलक होडिङ्गबोर्ड तथा फ्लेक्स प्रिन्ट राख्नुपर्नेछ ।

प्रथम पक्ष

जि.प.से. का.को तर्फबाट सहिगर्नेको

नाम :

पद:

दस्तखत:

मिति:

कार्यालयको छाप :

रोहबर

योजना शाखा, जिल्ला पशु सेवा कार्यालय

दृष्टव्य : जि.प.से.का ले आवश्यकता अनुसार उल्लेखित शर्तहरूमा थपघट गर्न सक्ने छ ।

दोस्रो पक्ष

अध्यक्षको

नाम :

ठेगाना:

दस्तखत :

मिति :

औठा छाप

रोहबर

गाउँ विकास समितिको कार्यालय

अनुसूची ६
(दफा-१५ संग सम्बन्धित)
अनुगमनको ढाँचा

१. जिल्ला :-
२. उन्नत गाईभैसी श्रोत केन्द्रको नाम र ठेगाना :-
३. संचालक संस्थाको नाम र ठेगाना :-
४. सेवा संचालन भएको साल र महिना :-
५. **उन्नत गाईभैसी श्रोत केन्द्र विकासका लागि अनुदान प्राप्त भएको साल र महिना:-**
६. **अनुदान आम्दानी विवरण :-**
७. **अनुदान आम्दानी विवरण :-**
 - क. जिल्ला पशु सेवा कार्यालयबाट प्राप्त रकम :- रु.
 - ख. साभेदार संस्थाबाट प्राप्त रकम :- रु.
 - ग. अन्य संस्थाहरुबाट प्राप्त रकम :- रु.
 - घ. सेवा शुल्कबाट रकम :- रु.
 - ङ. बैङ्क खातामा जम्मा गरिएको रकमबाट प्राप्त व्याज रकम :- रु.
 - च. अन्य श्रोतबाट प्राप्त भएको रकम :- रु.

कुल जम्मा रकम :- रु.
८. **अनुदानको खर्च विवरण :-**
 - क. श्रोत केन्द्रका पशुहरुलाई सेवा प्रदान गरे वापत सिमेन खर्च रु.
 - ख. पशुहरुलाई ड्रेन्चिङ्ग तथा भ्याक्सिनेसनको लागि खर्च भएको रकम :- रु.
 - ग. सेवा उपभोग वापत प्रोत्साहन खर्च रकम :- रु.
 - घ. हालसम्मको खर्च रकम :- रु.
 - ङ. कोषमा बाँकी मौज्दात रकम :- रु.
९. अनुदानबाट हालसम्म सहयोग प्राप्त गर्ने जम्मा कृषक संख्या :-
१०. अनुदान रकममा सहयोग गर्ने अन्य संस्थाहरुको नाम र सहयोग रकम :-
११. ठाउँ अनुसार गोठको बनावट वैज्ञानिक भएको वा नभएको बारे विवेचना :
१२. अन्य सुझाव केही भए:-

निरीक्षण कर्ताको नाम:-

पद

निरीक्षण मिति:-

सेवा प्रदायक वा संचालकको नाम:-

हस्ताक्षर

मिति

अनुसूची-७

(दफा १३.३ संग सम्बन्धित)

उन्नत गाईभैसी श्रोत केन्द्र स्थापना कार्यक्रमको प्रगति विवरण पठाउने फारामको ढाँचा

.....महिना/चौमासिक/अष्टमासिकको लक्ष्य र प्रगति

१. संस्थाको नाम :

टेलिफोन सम्पर्क नम्बर:

ठेगाना: जिल्ला

गा.वि.स.:

वडा नं.:

गाउँ/टोल :

२. आ.व.

३. महिना

३) प्रगति प्रतिवेदन अवधि : अर्धवार्षिक/वार्षिक

क्र.सं.	कार्यक्रम विवरण	इकाई	वार्षिक लक्ष्य	वार्षिक बजेट चौमासिक लक्ष्य चौमासिक बजेट	यस महिनाको प्रगति	यस महिनाको खर्च चौमासिक प्रगति चौमासिक खर्च	हालसम्मको प्रगति	हालसम्मको खर्च	कैफियत
१													
२													
३													
४													
५													
६													
७													
८													
९													
१०													
११													

वित्तीय प्रगति प्रतिशत : %, भारित प्रगति : %

भौतिक प्रगति :%

,

१८

पशु उपचार रेकर्डको नमूना (प्रत्येक गाई/भैसीको लागि)

मिति	पाडाको ट्याग नं.	उमेर (दिन)	तौल (के.जी)	परजिवी नियन्त्रण विवरण	भ्याक्सिनेसन विवरण	स्वास्थ्य समस्या र उपचार

आईपरेका बाधा अङ्कनहरु :

- १.
- २.
- ३.
- ४.

समाधानको लागि सुझावहरु

- १.
- २.
- ३.

(दफा ४.५ संग सम्बन्धित)

.....उन्नत गाई/भैसी श्रोतकेन्द्र,.....

साल :-

[illegible]

संरक्षण केन्द्रको प्रमुखको नाम :

हस्ताक्षर :

पद :

मिति :

अनुसूची ८ (ख)

(दफा ४.५ सँग सम्बन्धित)

हर्ड बुक नमूना (प्रत्येक गाई/भैसीको लागि अलग अलग रेकर्ड राख्ने)

..... श्रोतकेन्द्र,.....

कृषक/समुह/संस्थाको नाम :

ठेगाना :

पशुको नाम वा संकेत :
जन्म मिति

जात :

ट्याग नम्बर :

माऊको संकेत र चारित्रिक विवरण :

बाउको संकेत र चारित्रिक विवरण :

मिति	उमेर (दिन)	तौल (के.जी)	परजिवी नियन्त्रण विवरण	भ्याक्सिनेसन विवरण	स्वास्थ्य समस्या र उपचार

बथानबाट हटेको मिति कारण मृत्यु भएको ()

यदि मृत्यु भएको भए कारण रोग लागेर ()

बिक्कि गरेको ()

दुर्घटना वा जंगली जनावरको आक्रमणबाट ()

अनुसूची ९

(दफा-१६ संग सम्बन्धित)

कार्यक्रम सञ्चालनको सम्बन्धमा विभिन्न निकायको भूमिका तथा दायित्व

१. कार्यक्रम संचालक साभेदार संस्था:

१. जिल्ला पशु सेवा कार्यालयसँग भएको सम्झौता अनुरूप कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
२. बाह्रै महिना मोटर जाने र पायक पर्ने ठाँउमा उन्नत पशुपालन श्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने तथा उपलब्ध गराइएको नाप, नक्शा र डिजाइन अनुसार गोठ निर्माण गर्ने । साथै आवश्यकता अनुसार अन्य भौतिक संरचना तथा पुर्वाधार विकास र औजार, सामग्री, औषधि आदि व्यवस्थापन गर्ने ।
३. कार्यक्रम संचालनको लागि गर्ने सहकार्यको कार्ययोजना तयार गरी प्रस्तावको रुपमा जिल्ला पशु सेवा कार्यालयमा पेश गर्ने ।
४. जिल्ला पशु सेवा कार्यालयसँग समन्वय गरी उन्नत गाई/भैसी श्रोतकेन्द्र विकासका लागि प्राप्त अनुदान रकमको व्यवस्थापन र सो को लागि थप आर्थिक सहयोग जुटाउन विभिन्न निकायसँग समन्वय गर्ने ।
५. आफ्नो इलाकाको पशु सेवा केन्द्र/उपकेन्द्रसँग नियमित सम्पर्क एवं समन्वयमा रहने ।
६. अनिवार्य रुपमा गाई/भैसीको हर्ड रेकर्ड, पेडीग्री रेकर्ड, प्रजनन रेकर्ड, भ्याक्सिनेसन रेकर्ड, स्वास्थ्य रेकर्ड, पशु खरिद बिक्रीको रेकर्डको अभिलेख व्यवस्थित गरी राख्ने र सो को विवरण समेत प्रगतिमा समावेश गर्ने ।
७. मासिक रुपमा तोकिएको ढाँचामा प्रगति विवरण भरि सम्बन्धित पशु सेवा केन्द्र/उपकेन्द्र मार्फत जिल्ला पशु सेवा कार्यालयमा पठाउने ।

२. पशु सेवा केन्द्र/उप-केन्द्र:

१. आफ्नो कार्यक्षेत्रको मातहतमा रहेका श्रोतकेन्द्रको अनुगमन गरी आवश्यक प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराउने ।
२. कार्यक्रम संचालन गर्न कुनै किसिमको समस्या भएमा वा कुनै सल्लाह सुझाव भए जिल्ला पशु सेवा कार्यालयलाई समयमै जानकारी गराउने ।
३. श्रोतकेन्द्र स्थापना तथा संचालनमा प्रत्यक्ष सहभागी भई कार्यक्रम सम्पन्न गर्न स्थानीय स्तरमा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँग सम्बन्ध स्थापित गर्ने ।
४. श्रोतकेन्द्रहरुबाट मासिक प्रगति संकलन गरी प्रत्येक महिनाको मसान्त भन्दा ५ दिन पहिले प्राप्त हुने गरी सम्बन्धित जिल्ला पशु सेवा कार्यालयमा पठाउने ।

३. जिल्ला पशु सेवा कार्यालय:

१. श्रोत केन्द्र स्थापना हुन सक्ने सम्भावित क्षेत्रको प्रारम्भिक तथ्याङ्क संकलन तथा विवरण तयार गर्ने ।
२. श्रोत केन्द्र संचालनको लागि साभेदार निकायहरुबाट प्रस्ताव आह्वान गर्ने र छनौटको लागि पशु विकास कार्यदलमा पेश गर्ने ।
३. जिल्ला स्थित पशु विकास कार्यदलबाट छनौट भएका साभेदार संस्थासँग श्रोत केन्द्र संचालन गर्न अनुसूची-५ अनुसार सम्झौता गर्ने ।
४. साभेदार गर्ने संस्थासँग समन्वय गरी उन्नत गाई/भैसी श्रोत केन्द्र विकासका लागि अनुदानको व्यवस्थापन गर्ने र गराउने ।
५. श्रोत केन्द्रका पशुपालक कृषकहरुको लागि क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम, तालिम, गोष्ठी संचालन गर्ने ।
६. श्रोत केन्द्रहरुको प्रत्येक चौमासिकमा कम्तीमा एक पटक स्थलगत अनुगमन निरीक्षण गरि प्रतिवेदन पेश गर्ने तथा समय समयमा केन्द्रहरुलाई आवश्यक सल्लाह सुझाव दिने ।
७. जिल्ला पशु विकास कार्यदलको बैठकमा छलफल गरी श्रोत केन्द्रमा पालिएका पशुहरुको स्थानिय चलन चल्तीको दररेटको आधारमा मूल्यको दायरा निर्धारण गरी श्रोत केन्द्रमा लागु गराउने तथा क्रेता र विक्रेता बिचको सम्पर्क गराउन मद्दत गर्ने ।

८. जिल्ला भित्र रहेका व्यावसायिक गाई भैंसी पालन गर्ने फार्महरूको अनिवार्य दर्ता गरी प्रमाणपत्र दिनुपर्ने छ र सो प्रमाणपत्र सम्बन्धित फार्महरूले स्पष्ट देखिने गरी भुण्ड्याएर राख्नु पर्ने छ ।
९. स्थानीय संचार माध्यमहरूबाट उन्नत गाई/भैंसीको प्रवर्द्धन बारे जनचेतनामुलक प्रचार प्रसार कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
१०. जिल्लामा संचालित सबै केन्द्रहरूको भिन्दा भिन्दै तथा एकमुष्ट प्रगति संयोग गरि प्रत्येक महिनाको मसान्त भन्दा १ दिन पहिले सम्बन्धित क्षेत्रीय पशु सेवा निर्देशनालय तथा केन्द्रिय गाई/भैंसी प्रवर्द्धन कार्यालयमा प्राप्त हुने गरी अनिवार्य रुपमा मासिक, चौमासिक तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पठाउने ।

४. केन्द्रीय गाई भैंसी प्रवर्द्धन कार्यालय:

१. श्रोत केन्द्र विकास कार्यक्रमको प्रमुख संयोजकको रुपमा काम गर्ने ।
२. सम्बन्धित केन्द्रहरूमा एकीकृत गोठ व्यवस्थापन, नश्ल सुधार, पशु आहारा तथा घाँस विकास, पशु स्वास्थ्य आदि कार्यक्रमहरू संचालन गर्दा सम्बन्धित कार्यालयहरू, साभेदार संस्था तथा जिल्ला पशु सेवा कार्यालयहरूसँग समन्वय गर्ने ।
३. श्रोत केन्द्र स्थापना तथा तत्सम्बन्धी संचालन हुने कार्यक्रमहरूमा प्रत्यक्ष रुपले सहभागी भई साभेदार संस्था तथा जिल्ला पशु सेवा कार्यालयहरूसित समन्वय गर्ने ।
४. श्रोत केन्द्रको क्षमता अभिवृद्धिको लागि आवश्यक तालिम, गोष्ठि, अवलोकन भ्रमण, आदि संचालन गर्न गराउन सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गर्ने ।
५. उन्नत पशु पालन सम्बन्धी आवश्यक प्रचार सामाग्री तयार गरी वितरण गर्ने ।
६. आवश्यकता अनुसार जिल्लाहरूलाई प्राविधिक परामर्श तथा अन्य सल्लाह सुझाव दिने ।
७. अपेक्षित उपलब्धि प्राप्तिका लागि जिल्ला पशु सेवा कार्यालय तथा श्रोत केन्द्रहरूको नियमित अनुगमन, सुपरिवेक्षण गर्ने गराउने र सो को प्रतिवेदन पशु उत्पादन निर्देशनालयमा पठाउने ।
८. कार्यक्रमको मासिक, चौमासिक र वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन संकलन गरी प्रत्येक महिनाको मसान्त भित्र पशु उत्पादन निर्देशनालयमा पठाउने ।

५. राष्ट्रिय पशु प्रजनन केन्द्र:

१. श्रोतकेन्द्रमा रहेका पशुहरूको ब्रीडीङ्ग भ्यालु इस्टिमेट गर्न तथा प्रजनन विकृतिहरूको पहिचान गरी समयमै समस्या समाधानको कृयाकलाप संचालन गर्ने ।
२. प्रजनन सम्बन्धी अनुगमन निरिक्षण गरी प्राविधिक पृष्ठपोषण तथा अनुवांशिक सुधारका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गराउने ।
३. श्रोत केन्द्रको लागि आवश्यक पर्ने तरल नाईटोजन र उच्च गुणस्तरको जमेको बिर्य लगायत अन्य सामाग्रीहरूको आपूर्तीमा प्राथमिकता दिने ।
४. दुधालु गाई तथा भैंसी बंश सुधार कार्यक्रममा जस्तै प्राविधिक तथा अन्य सहयोगको व्यवस्था मिलाउने ।
५. प्रत्येक श्रोत केन्द्रहरूमा कृत्रिम गर्भाधान अभियानका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।

६. राष्ट्रिय चरन तथा पशु आहारा केन्द्र :

१. श्रोत केन्द्रहरूलाई घाँसेवालीमा आधारित उत्पादन लागत कम हुने प्रविधिहरूको अवलम्बनको लागि आवश्यक सेवा तथा सुझाव दिने ।
२. उन्नत गाई/भैंसी श्रोतकेन्द्रहरूमा पशुजन्य पदार्थको लाभ लागतको लेखाजोखा गर्ने तथा प्रति युनिट लागत न्युनीकरण गर्न विभिन्न आधुनिक प्रविधिबारे जानकारी गराउने ।
३. पशु आहारा सम्बन्धी कृयाकलापहरूको अनुगमन, निरिक्षण र समन्वय गरी प्राविधिक पृष्ठपोषण तथा सुधारका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गराउने ।
४. प्रत्येक श्रोत केन्द्रहरूलाई प्राथमिकता दिई घाँस विकास अभियानका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
५. श्रोत केन्द्रका प्रत्येक कृषक परिवारमा फरेज गार्डेनको व्यवस्था मिलाउन पहल गर्ने ।

७. क्षेत्रीय पशु सेवा निर्देशनालयहरु:

१. कार्यक्रम सफलतापूर्वक सम्पन्न गर्न श्रोत केन्द्रहरुको अनुगमन, निरिक्षण र नियमित प्रतिवेदन सम्बन्धित निकायमा पठाउन लाई आवश्यक निर्देशन दिने ।
२. जिल्ला पशु सेवा कार्यालयहरुबाट प्राप्त प्रगति प्रतिवेदनहरु एकिकृत गरी सम्बन्धित निकायमा तोकिएको समयसिमा भित्र पठाउने ।

८. पशुपंक्षी बजार प्रबर्द्धन निर्देशनालय:

१. नेपालमा अवस्थित जिउदो पशु बजार विकास तथा त्यसका वरिपरि रहेका श्रोतकेन्द्रमा उन्नत पशुहरुको अभिलेख राखी तथा बिक्री बितरणको व्यवस्था एवं बजार सर्वेक्षणमा सहयोग गर्ने ।

९. पशु स्वास्थ्य निर्देशनालय तथा अन्तरगतका कार्यालयहरु

१. श्रोत केन्द्रमा रहेका उन्नत पशुहरुको स्वास्थ्य व्यवस्थापनको लागि कार्ययोजनाको आधारमा कार्यान्वयन गर्ने गराउने र सो अन्तर्गतका क्षेत्रीय पशु रोग अन्वेषण प्रयोगशालाहरुलाई सम्बन्धित कार्यक्रमसँग समन्वय गराउने ।

१०. पशु उत्पादन निर्देशनालय:

१. कार्यक्रमको कार्यविधी तयार गरी स्विकृत गराउने र सम्बन्धित कार्यालयहरुलाई कार्यक्रम कार्यान्वयनको अख्तियारी पठाउने ।
२. कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सम्बन्धित निर्देशनालय, विभाग, मंत्रालय र अन्य सरोकारवाला निकायहरुसंग समन्वय गर्ने ।
३. सन्चालित कार्यक्रमको नियमित सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने गराउने तथा विभिन्न निकायबाट प्राप्त निरिक्षण प्रतिवेदन अनुसार सम्बन्धित निकायहरुलाई समय मै सुधारको लागि पृष्ठपोषण गर्ने ।
४. कार्यक्रमको वार्षिक तथ्याङ्कहरु अध्यावधिक गरी सम्बन्धित निकायमा प्रतिवेदन पेश गर्ने गराउने ।
५. कार्यक्रमको मासिक, चौमासिक र वार्षिक प्रगति विवरण एकिकृत गरि हरेक महिनाको १ गते भित्र पशु सेवा विभागमा पुग्ने गरी पठाउने ।

११. पशु सेवा विभाग

१. पशु श्रोत केन्द्र विकास कार्यक्रमहरु तर्जुमा तथा बजेट विनियोजन तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
२. कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने छ ।
३. कार्यविधी स्वीकृति, संशोधन तथा परिमार्जनको सिफारिस गर्ने एवं आवश्यकता अनुसार अन्य निकाय सित समन्वय गर्ने छ ।
४. उन्नत गाई/भैसी श्रोत केन्द्र विकास कार्यक्रलाई केन्द्रिय रुपमा संयोजन, समन्वय तथा संचालन गर्न पशु सेवा विभागका महानिर्देशकज्युको अध्यक्षतामा रहेको केन्द्रीय पशु श्रोत केन्द्र विकास समन्वय समितिलाई नै परिचालन गरिने छ ।

अनुसूची १० (क)

(दफा- ११.११ संग सम्बन्धित)

गोठको नाप नक्शा तथा नमुना

गोठमा प्रति गाई भैसी चाहिने स्थान (ब.फी.)

पशुको किसिम	क्षेत्रफल (वर्गफीट)		दाना खाने ढुङ (इन्च)
	छोपिएको क्षेत्र	खुल्ला क्षेत्र	
गाई	२० – ३०	८० – १००	२० – २४
भैसी	२५ – ३५	८० – १००	२४ – ३०
कोरली/बहर	१५ – २०	५० – ६०	१५ – २०
ब्याउने गाई/भैसी	१०० – १२०	१८० – २००	२४ – ३०
राँगो/साँढे	१२० – १४०	२०० – २५०	२४ – ३०

नोट: समान्तया प्रति गाई गोठ भित्र लम्वाई र चौडाई क्रमशः १.७-१.९ मी. र १.२-१.५ मी. तथा भैसीको लागि लम्वाई २.२५ मी. र चौडाई १.२५ मी. हुनुपर्दछ । दाना र पानीको ढुङ पखालसित जोडेर समानान्तर हुनेगरी बनाउनु पर्दछ । गोठको कुल लम्वाई र चौडाई बस्तुको संख्याको आधारमा निर्माण गर्नुपर्दछ । गोठको मोहडा पहाडी भेगमा दक्षिण पश्चिम तथा तराई भेगमा उत्तरी मोहडा हुनुपर्दछ ।

अनुसूची १० (ख)

(दफा- ११.११ संग सम्बन्धित)

ट्रेभिज निर्माणका मापदण्डहरू

१. ट्रेभिज निर्माण गर्न ठाउँको छनौट गर्दा वर्षै भरी मोटर जान सक्ने, सबैलाई पायक पर्ने र पानी नजम्ने हुनु पर्दछ ।
२. भूईको सतह अनिवार्य रूपमा कंकट ढलान गरेको हुनु पर्नेछ ।
३. ट्रेभिजको खम्बा (Pillars) कम्तीमा २ इन्च मोटो गाल्यभाईनाईड पाईप (GI Pipe) को हुनु पर्दछ ।
४. ट्रेभिजको अगाडीको खम्बाको उचाई २ मीटर, लम्बाई ३ मीटर र पछाडीको खम्बाको उचाई १ मीटर एवं दुई वटा समानान्तर खम्बाको चौडाई १ मीटर सम्मको हुनु पर्दछ ।
५. ट्रेभिजको अगाडी र पछाडीको खम्बाको बीचमा कम्तीमा १ थप खम्बा निर्माण गर्नु पर्नेछ ।
६. ट्रेभिजको खम्बा कम्तीमा १ फिट भुई तल गाड्नु पर्ने हुन्छ र तल्लो खम्बा भन्दा पछाडी कम्तीमा १ मीटर ढलान गरेको हुनु पर्दछ ।

अनुसूची ११

(दफा - ११.७ संग सम्बन्धित)

गाई भैसीको प्राविधिक सूचक

श्रोत केन्द्रका लागि बाच्छी, पाडी छनौट गर्दा बाच्छीका माउँहरुको उत्पादन क्षमता देहायका सूचकाङ्कको आधारमा छनौट गर्नु पर्दछ ।

पशुहरुको उत्पादन सूचकाङ्क विवरण	गाई	भैसी
माउँको वार्षिक दुध उत्पादन (लिटर)	३००० लिटर	१५०० लिटर
प्रति बेत दुध दिने दिन	२०० - ३०० दिन	१५० - २०० दिन
पहिलो पटक बाली जाने उमेर (महिना)	१५ - १८ महिना	३० - ४२ महिना
पहिलो पटक व्याउने उमेर (महिना)	२४ - २७ महिना	बढिमा ४८ महिना
व्याउने अन्तराल (महिना)	१२ - १५ महिना	बढिमा १८ महिना